Η Δ' ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Μιὰ βραδιά, ποὺ ἄφησε τὶς πιὸ δυνατὲς καὶ τὶς πιὸ βαθειὲς ἐντυπώσεις.

Τὸ σύνθημα ἔδωσε ἡ εὐδιάθετη 11 συμφωνία τοῦ Μπράις. Συνηθίζουν νὰ τὴν ὀνομάζουν «Βιεννέζικη». Νομίζω πὼς θὰ μποροῦσε ὡραιότατα νὰ ὀνομασθῇ «Βουκολική». Γιατὶ τὴν ἔγραψε στὰ 1877 — στὸ Portschach παρὰ τὴν Worther See στὴ γοητευτικὴ ἐκείνη χαριτωμένη γωνίτσα τῆς Αὐστρίας, ποὺ ἀγαποῦσε τόσο πολύ.

Μιὰ σμαραγδένια ἀστραφτερὴ λίμνη, πυκνὰ σκιρὰ δάση, πρόσχαρα ἀνθόσπαρτα λιβάδια, ποὺ διέτρεχε ἐδῶ κι' ἐκεῖ κάποιο φλύαρο ρυάκι μὲ τὸν ἀκανόνιστο δροσερὸ δρομάκο, ποὺ ἄνοιγε στὸ πέρασμά του. Χλοερὰ μονοπάτια περνοῦν δίπλα ἀπὸ παλιὰ ἐρημωμένα ἐρείπια, ποὺ ξέρουν νὰ διηγοῦνται στοὺς ἀνειρακόπλους τὶς πιὸ παράξενες ἱστορίες γιὰ παραμυθένιους ἀνθρώπους καὶ γιὰ τὰ περίεργα περιφερόμενα τους.

Αὐτὸ τὸ τοπίον σιγοψιθύριζε στὸν Μπράις τὶς φωτεινὲς, τὶς ὀνειρόπλεχτες μελωδίες ποὺ κάνουν τόσο ἀξιαγάπητη τὴ δευτέρα συμφωνία του.

Ἡ ἀθάνατη φύσις τοῦ γερμανικοῦ ρομαντισμοῦ.

Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ τῆς ἀντισταθῇ.

Ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ καρδιὰ ποὺ συνήθως ἔμενε κάπως κλεισμένη στὸν ἑαυτό της, αὐτὸ τὸ σοβαρό, τὸ βαρύθυμο παιδὶ τοῦ Βορρᾶ, γίνεται ὁμιλητικὸ στὸ μαγευτικὸ αὐτὸ περιβάλλον καὶ τὸ στόμα του, κυριολεκτικῶς ξεχειλίζει ἀπὸ γλυκειὲς τραγουδιστικὲς μελῳδίες.

Ἐδῶ γιὰ μιὰ φορὰ ὁ Μπράμς δὲν δημιουργεῖ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου, ἀλλὰ ἀφήνει τὸν ἑαυτό του ἐλεύθερον νὰ παρασυρθῇ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ ὅ,τι τὸν περιτριγυρίζει. Ὅλα φεύγουν ἀπὸ τὸ χέρι ποὺ γράφει, ἐλεύθερα, εὔκολα σχεδὸν σὰν παιχνίδι. Κανένας δισταγμός! Κανένα συγκράτημα! Ἀκόμα καὶ τὸ σοβαρό, τὸ θαμπὸ ἐκεῖνο τραγούδι, τοῦ Adagio non Troppo ἀποπνέει τὸ ὡραῖο γαλήνιο συναίσθημα μιᾶς εὐτυχίας ἀπόλυτης, ποὺ μένει ἀδιατάραχτη ἀπὸ τὴ θύελλα τῶν ἐπιθυμιῶν. Καὶ τὸ συναίσθημα αὐτὸ διατηρεῖται ἀμείωτον καὶ στὰ τέσσαρα μέρη τῆς συμφωνίας.

Γιὰ τὸν Μητρόπουλο δὲν θὰ μποροῦσα νὰ πῶ τίποτα καλλίτερο παρὰ ὅτι ἡ μουσικὴ αὐτὴ κάτω ἀπὸ τὰ θαυματουργὰ χέρια του ἔβδομε μιὰ ἀδιάπτωτον συνέχειαν συγκινήσεων. Μέσα στὶς μεγάλες ἐπιτυχίες τοῦ ἐξαιρετικοῦ μουσικοῦ ἦταν καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὶς μεγαλείτερες καὶ τὶς σπανιώτερες.

Ὡς σολίστ τῆς συμφωνικῆς αὐτῆς τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν ἐξησφάλισε τὸν μεγάλον Γερμανὸν πιανίστα Βίλχελμ Κέμπφ. Μᾶς ἐχάρισεν αὐτὴν τὴν φορὰν μιὰ ἀπόδοσιν τοῦ IV Κοτσέρτου γιὰ πιάνο τοῦ Μπετόβεν, ποὺ ἀσφαλῶς μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μία ἀπὸ τὶς ὡραιότερες καὶ τὶς πλουσιώτερες σὲ δυνατὲς ἐντυπώσεις ἀπὸ ὅσες ἔχομεν ἀκούσει ἐδῶ ἕως τώρα.

Δὲν ἐπρόκειτο πλέον μόνον περὶ ἑρμηνείας, περὶ ὡραίας ἐκτελέσεως ἁπλῶς. Ἦτο ἕνα ποίημα, μιὰ ἀναδημιουργία μὲ τὴν πλέον εὐγενικὴν σημασίαν. Ἦτο μιὰ ἐξύψωσις, μιὰ διείσδυσις εἰς τὸ ἀνώτερον πνεῦμα τῶν ἤχων αὐτῆς τῆς ἀθανάτου μουσικῆς, θάλεγα : μία συγχώνευσις τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκτελεστοῦ μὲ αὐτούς. Μόνο μὲ τὴν αὐθόρμητο προσωπικὴ συγκίνησι τοῦ ἐκτελεστοῦ, μόνον μὲ αὐτὴν τὴν πλήρη πνευματικὴ του συμμετοχὴν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ἡ πανίσχυρη ἐκείνη κατασταλτικὴ δύναμις τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς. Δὲν ὑπῆρχε τίποτα ποὺ νὰ ἄφησε ἀβέβαιο ἢ ἀκαθόριστο, τίποτα τὸ περιττό, τίποτα τὸ ἐξεζητημένο καὶ τὸ ἐντυπωσιακό. Ὅλα εἶναι ἁπλᾶ, ἀτράνταχτα, ἀπόλυτα ! Ὅλα εἶναι συνέπεια μιᾶς ἀνώτερης ἀνάγκης, ὑπαγορευμένα ἀπὸ μία ἐσωτερικὴ δυναμὴ δία, αὐτὴν τὴν ἴδια ποὺ μᾶς σπρώχνει καὶ μᾶς παραστέκει σὲ κάθε πραγματικὰ μεγάλο καλλιτεχνικὸ κατόρθωμα.

Παραδείγματος χάριν : Μὲ πόση εὐλάβεια, μὲ πόση ἐφραστικὴ ἀγνότητα ἔψαλε στὸ πρῶτο μέρος, λιγάκι πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία ἔψαλε τὴ μαγευτικὴ ἐκείνη μελῳδία,—τὴν μελῳδία ποὺ ἔχει στραμμένο τὸ βλέμμα γεμάτο πίστιν πρὸς τὸν οὐρανὸ—τὴ θεία ἐκείνη μελῳδία, που γεννιέται σὰν μία αἰθέρια ὀνειρώδης ἀγγελικὴ μορφὴ ἀπὸ τὸ σιγανὸ ξεψύχημα μιᾶς τρίλλιας ποὺ ἀργοπεθαίνει!

Ἡ στὸ αἰνιγματικὸ Andande con moto, ποὺ θίγει τὰ βαθύτερα προβλήματα τῆς ζωῆς, πὼς ψώνεται ἀπὸ τὰ πλήκτρα μέσα στὰ ἀπελπιστικά, τὰ ἀκανόπνοα μοιραῖα χτυπήματα τῶν buttis, ἡ γλυκειὰ ἡ γεμάτη ὑποταγὴ στὴ θεία βουλὴ δέησις, μιᾶς ψυχῆς πολυδοκιμασμένης, ποὺ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ μεταρσιώνεται.

Ἡ ὅταν ζωγραφίζῃ μὲ τὰ αἰθέρια χρώματα ἑνὸς λεπτοῦ παστέλ τὴ γοητευτικὴ χάρι, τὴν ἐλαφρὰ κίνησιν τῶν θεμάτων ἑνὸς παιχνιδιάρικου Rondo.

Συμφωνοῦ: Τὸ κοντσέρτο θὰ μποροῦσε νὰ ἀποδοθῇ καὶ μὲ ἄλλον τρόπον καὶ νὰ εἶναι ἐπίσης ὡραία ἡ ἀπόδοσις.. Τὸ ἕνα δὲν ἀποκλείει τὸ ἄλλο. Ἀξιολύπητοι μόνον εἶναι ὅσοι νομίζουν πὼς μόνον μία γνώμη βαρύνει: ἡ δική τους. Γιατὶ ἔτσι μόνοι τους κλείνουν στὸν ἑαυτό τους τὸ δρόμο ποὺ θὰ τοὺς ἄφηνε ν' ἀποκλύνουν μιὰ ἄλλη ἄποψι, μὲ ὅλους τοὺς ἰδιωτισμούς της, διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική τους.

Ἡ ἔλλειψις ἀνεκτικότητος στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὀδηγεῖ στὴ στενοκεφαλιά. Γιατὶ στὴ μουσικὴ δὲν ἐνδιαφέρει ἂν ὁ ἐκτελεστὴς ὑποστηρίζῃ αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἄποψιν, ἀλλὰ νὰ ὑπάρχῃ μιὰ ἄποψις μιὰ ἰδέα πίσω ἀπὸ ἑ ο παίξιμο. Ὅταν βρισκόμαστε μπρὸς σ' ἕνα γεννημένο καλλιτέχνη ποὺ δημιουργεῖ καθ' ὑπαγόρευσιν μιᾶς δυνατῆς ἀληθινῆς συγκινήσεως, τὸ ἀποτέλεσμα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι μεγάλο εἴτε ἄπιρο εἴτε μαῦρο μᾶς παρουσιάζεται.

Γιὰ τὴν ἁπλούστατα ὑπὸ τὸν Μητρόπουλον ἰδεῶδη συνοδείαν τῆς ὀρχήστρας δὲν ὑπάρχουν παρὰ ἐκφράσεις θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης. Μὲ τὴν ὁλόψυχον καὶ ἐξ ἴσου μεγαλοψυχὶ συμμετοχήν του εἰς τὴν ἀναδημιουργίαν τῆς ἀθανάτου αὐτῆς μουσικῆς ποιήσεως τοῦ Μπετόβεν ἐβοήθησε μίαν ἀπόδοσιν, ἀνάλογον τῆς ὁποίας τολμῶ νὰ εἶπο ὅτι δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἔχω ἀκούσει ἕως τώρα.

Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐκλογὴν τῆς πρώτης ἐκτελέσεως ποὺ ἔκλεινε τὸ πρόγραμμα εἶχε ὁ Μητσόπουλος μιὰ ἐξοιστερτὴ ἐπιτυχία. Ἡ θαυμασία ὁλόβροση καὶ γεμάτη ζωὴν Σουίτα τοῦ Ρουσσὲλ σὲ μὰ ἐσνεβαίσσε μὲ τὸ κλασικὸ της παράδειγμα τὴν παλιὰ ἀλήθεια, ὅτι: δὲν ὑπάρχει μουσικὴ νέα καὶ παλαιὰ ἀλλὰ μόνον καλὴ καὶ κακή! Καὶ αὐτὸ ἰσχύει γιὰ ὅλες τὶς ἐποχές.

Τὸ κομμάτι αὐτό, εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα ποὺ ἔχω ἀκούσει ἀπὸ τὴ σύγχρονον μουσικήν. Ἀπὸ ὅτι ἔχει λεπτότερον νὰ ἐπιδείξῃ ὁ γαλλικὸς πολιτισμὸς σ' ἕνα πλῆθος ἐκπληκτικῶν ἐμπνεύσεων δημιουργεῖ ὁ Ρουσσὲλ σὲ ὡράματ καὶ στὸ παλαιὰς μορφῆς —Prelude, Sarabande et Gigne—μιὰ σουίτα ποὺ παρουσιρει μὲ τὴν γοητείαν της, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανεὶς τὴν δύναμιν νὰ τῆς ἀντισταθῇ. Καὶ ἔτσι πραγματοποιεῖται ὁ νέος κλασικισμὸς ποὺ τόσοι ἐπιδιῶξαν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ. Φρεσκία, ἀνώτερη ἰκανότης, πνεῦμα καὶ ἕνα δυνατὸ ἀληθινὸ αἴσθημα δίδουν τὰς χεῖρας καὶ δημιουργοῦν ἕνα ἔργον ὅπου φόρμα καὶ οὐσία ἐπὶ τέλους ἄλλη μιὰ φορὰ ἰσορροποῦν καὶ ὁλοκληρώνει τὸ ἕνα τὸ ἄλλο μὲ θαυμαστὴν ἁπλότητα.

Ὡραία ὑγεία μουσικὴ, γεμάτη ζωήν, ποὺ μπορεῖ νὰ μὴ φοβᾶται τὸ ψῆφος, γιατὶ ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ὡραίαν ἀστείρευτον πηγὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν πηγάζει καὶ κάθε ὡραία μουσική.

Δυστυχῶς ἡ ἔλλειψις χώρου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει, νὰ ἐνταθῶ σὲ λεπτομέρειες γιὰ τὶς ξεχωριστὲς ὁμορφιὲς τοῦ ἔργου. Δὲν μένει λοιπὸν παρὰ νὰ συγχαρῶ τὸν Μητρόπολον, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ θερμότερη ὑποστήριξι τῆς ὀρχήστρας μας ἐχάρισε μίαν ἀληθινὰ ἀνώτατη συγκίνησιν καὶ νὰ ὁμολογήσωμε ὅτι πολλὴ ἀπὸ αὐτὴν ὀφείλεται εἰς τὴν ἄψογον ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου.

Alex Thurneyssen